

Technische nota FINANCIEEL PLAN,

COMMISSIE IAB/BIBF

Coördinators IAB: *Micheline CLAES, Accountant, Belastingconsulent*
Jos DE BLAY, Accountant, Belastingconsulent

Coördinators BIBF : *Patrick DELEU, Boekhouder fiscalist*
Maria PLOUMEN, Boekhouder fiscalist

Leden IAB: *Nederlandstalige leden:*

Hugo DOOMS, Accountant, Belastingconsulent
Johan DE COSTER, Accountant
Isabelle DE LEENHEER, Accountant, Belastingconsulent

Franstalige leden:

Claude Janssens, Accountant, Financieel Analist
Eric LORFEVRE, Accountant, Belastingconsulent
Colette MORIAUX, Accountant, Belastingconsulent

INHOUDSTAFEL

1. INLEIDING	4
2. TOEPASSINGSGEBIED	4
2.1. Het financieel plan als wettelijke verplichting bij de oprichting van een vennootschap – Relevante wetteksten	4
2.2. Andere toepassingen van het financieel plan	5
2.2.1. Andere toepassingen in verband met het Wetboek van vennootschappen	5
2.2.1.1. Het financieel plan als wezenlijk bestanddeel van bepaalde door het Wetboek van vennootschappen voorziene verslagen die de bestuurders moeten opstellen	5
2.2.1.2. Het financieel plan en de Wet van 17 juli 1997 betreffende het gerechtelijk akkoord	6
2.2.2. Andere toepassingen: het financieel plan als beheersinstrument	6
3. HET FINANCIIEEL PLAN EN DE ANDERE PROGNOSE-INSTRUMENTEN	6
3.1. Beheersinstrument gericht op het verleden: de vermogensstroomtabel	6
3.2. Beheersinstrument gericht op de toekomst	7
3.2.1. De cashflowprognose	7
3.2.2. De begroting	7
3.2.3. Het financieel plan	7
3.2.4. Het strategisch plan	7
3.2.5. Het ondernemings- of businessplan	7
4. HET FINANCIIEEL PLAN EN DE INHOUD ERVAN	8
4.1. Opmaak van een financieel plan	8
4.2. De inhoud van het eigenlijk financieel plan	9
4.2.1. Ondernemingsbudget	9
4.2.2. De geprojecteerde balans en resultatenrekeningen	9
4.2.3. De financiële analyse – de ratio's	9
4.2.4. De thesaurieplanning	10
5. DE IN HET WERKDOSSIER OP TE NEMEN ESSENTIËLE GEGEVENS EN/OF INLICHTINGEN	10
5.1. De opdracht	10
5.2. Identificatie van de bestaande of op te richten onderneming/vennootschap	10
5.3. Verzamelen van de cijfergegevens verkregen van het bestuursorgaan, de leiding van de onderneming, of de toekomstige oprichter(s)	10
5.3.1. Bestaande ondernemingen	11
5.3.2. Op te richten vennootschappen/ondernemingen	11
5.4. Werkbladen betreffende het technische gedeelte van het financieel plan	11
5.4.1. Budgetten	11
5.4.2. Geprojecteerde balans en rekeningen	11
5.4.3. De financiële analyse – de ratio's	11
5.4.4. De thesaurieplanning	11
5.4.5. Het financieel plan	12

BIJLAGE: JURIDISCHE ASPECTEN MET BETREKKING TOT HET FINANCIIEEL PLAN	13
1. Heeft het financieel plan betrekking op twee boekjaren of op twee kalenderjaren ?	13
2. Moet een financieel plan worden opgemaakt voorafgaandelijk aan de oprichting van een burgerlijke vennootschap in de vorm van een handelsvennootschap ?	13
3. Moet een financieel plan worden opgemaakt ter gelegenheid van een kapitaalverhoging ?	13
4. Moet een financieel plan worden opgemaakt ter gelegenheid van een fusie/splitsing door oprichting ?	14
5. Moet een financieel plan worden opgemaakt ter gelegenheid van een partiële splitsing ?	16
6. Wordt het niet opmaken van een financieel plan, in de gevallen waarin dit is verplicht, gesanctioneerd ?	17
7. Welke is de aansprakelijkheid van de notaris in het kader van het financieel plan ?	17
8. Kan de accountant of de erkend boekhouder(-fiscalist) aansprakelijk worden gesteld in het kader van het opmaken van een financieel plan ?	18

1. INLEIDING

Onderhavige technische nota strekt ertoe de beroepsbeoefenaar te wijzen op het alsmaar toenemend belang van een financieel plan, en dit zowel naar aanleiding van de oprichting van nieuwe ondernemingen of vennootschappen, als tijdens het bestaan en de verdere ontwikkeling ervan.

Uiteraard zijn alle stakeholders van de onderneming/vennootschap hierbij betrokken. Het financieel plan, in ruime zin, zou een permanent beheersinstrument van de onderneming/vennootschap moeten worden.

2. TOEPASSINGSGBIED

2.1. Het financieel plan als wettelijke verplichting bij de oprichting van een vennootschap – Relevante wetteksten

De verplichting tot het **opmaken** van een **financieel plan** werd, voor wat betreft de NV, de Comm.VA en de BVBA, ingevoerd bij Wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering¹. Voor wat betreft de CVBA werd deze verplichting opgelegd bij Wet van 20 juli 1991, en later aangevuld bij Wet van 13 april 1995.

De huidige artikelen 440, 215 en 391 van het Wetboek van vennootschappen (hierna aangehaald als W. Venn.) houden een wettelijke verplichting in voor de oprichters van vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid om, voorafgaandelijk aan de oprichting ervan, een financieel plan op te maken.

Artikel 440 W. Venn.²

Vóór de oprichting van de vennootschap overhandigen de oprichters aan de optredende notaris een financieel plan waarin zij het bedrag van het (vaste gedeelte van het³) maatschappelijk kapitaal van de op te richten vennootschap verantwoorden. Dit stuk wordt niet openbaar gemaakt met de akte, maar door de notaris bewaard.

De verplichting tot het opstellen van een financieel plan houdt nauw verband met de **aansprakelijkheid** die de **oprichters** kunnen oplopen wegens kennelijk ontoereikend aanvangskapitaal.

Artikel 456, lid 1, 4° W. Venn.⁴

Niettegenstaande elk hiermee strijdig beding, zijn de oprichters jegens de belanghebbenden hoofdelijk gehouden:

...

4° voor de verbintenissen van de vennootschap, naar een verhouding die de rechter vaststelt, in geval van faillissement, uitgesproken binnen drie jaar na de oprichting, indien het maatschappelijk kapitaal bij de oprichting kennelijk ontoereikend was voor de normale uitoefening van de voorgenomen bedrijvigheid over ten minste twee jaar.

Het financieel plan, voorgeschreven door artikel 440, wordt in dit geval door de notaris, op verzoek van de rechter-commissaris of van de procureur des konings, aan de rechtbank overgelegd.

¹ B.S. 17 augustus 1978

² Artikel 657 W. Venn. (Comm.VA); artikel 215 W. Venn. (BVBA); artikel 391 W. Venn. (CVBA)

³ enkel voor de CVBA

⁴ Artikel 657 W. Venn. (Comm.VA); artikel 229, lid 1, 5° W. Venn. (BVBA); artikel 405, lid 1, 5° W. Venn. (CVBA)

De voornaamste bestanddelen van de voormelde tekst zijn:

- aansprakelijkheid van de oprichters;
- faillissement uitgesproken binnen drie jaar;
- na de oprichting;
- maatschappelijk kapitaal kennelijk ontoereikend.

Het past in dit verband eveneens te wijzen op de **bestuurdersaansprakelijkheid** wegens kennelijk grove fout die heeft bijgedragen tot het faillissement van de vennootschap.

Artikel 530 W. Venn.⁵

Indien bij faillissement van de vennootschap de schulden de baten overtreffen, kunnen bestuurders of gewezen bestuurders, alsmede alle andere personen die ten aanzien van de zaken van de vennootschap werkelijke bestuursbevoegdheid hebben gehad, persoonlijk en al dan niet hoofdelijk aansprakelijk worden verklaard voor het geheel of een deel van de schulden van de vennootschap tot het beloop van het tekort, indien komt vast te staan dat een door hen begane, kennelijk grove fout heeft bijgedragen tot het faillissement.

Enkel voor BVBA en CVBA:

Het eerste lid is evenwel niet van toepassing wanneer de gefailleerde vennootschap over de drie boekjaren voor het faillissement een gemiddelde omzet van minder dan 620.000 EUR BTW excl., heeft verwezenlijkt, en wanneer het totaal van de balans bij het einde van het laatste boekjaar niet hoger was dan 370.000 EUR.

2.2. Andere toepassingen van het financieel plan

2.2.1. Andere toepassingen in verband met het Wetboek van vennootschappen

Naast de door het Wetboek van vennootschappen uitdrukkelijk opgelegde verplichting om een financieel plan op te stellen naar aanleiding van de oprichting van een vennootschap (zie supra), kan het onder bepaalde bijzondere omstandigheden noodzakelijk of zelfs onvermijdelijk blijken om over een financieel plan te beschikken.

2.2.1.1. Het financieel plan als wezenlijk bestanddeel van bepaalde door het Wetboek van vennootschappen voorziene verslagen die de bestuurders moeten opstellen

We denken in dit verband onder meer aan:

- de verantwoording in het jaarverslag waarvan sprake in artikel 96, 6° W. Venn. (ingeval uit de balans een overgedragen verlies blijkt of uit de resultatenrekening gedurende twee opeenvolgende boekjaren een verlies van het boekjaar blijkt): hoewel dit niet als dusdanig door de wet is voorzien, kan een financieel plan aangewezen zijn als verantwoording van de veronderstelling van continuïteit of discontinuïteit;
- het verslag voorzien in artikel 633, lid 2 W. Venn.⁶ (daling van het netto-actief tot minder dan de helft van het maatschappelijk kapitaal): het financieel plan kan aangewezen zijn als wezenlijk bestanddeel van dit verslag.

⁵ Artikel 657 W. Venn. (Comm.VA); artikel 265 W. Venn. (BVBA); artikel 409 W. Venn. (CVBA)

⁶ Artikel 657 W. Venn. (Comm.VA); artikel 332, lid 2 W. Venn. (BVBA); artikel 431, lid 2 (CVBA)

2.2.1.2. Het financieel plan en de Wet van 17 juli 1997 betreffende het gerechtelijk akkoord

De artikelen 29, § 1 en 53 van deze wet stellen dat de commissaris inzake opschorting de schuldenaar bijstaat met het opstellen van het herstelplan waarin onder meer de kredieten worden vermeld die onontbeerlijk zijn om ervoor te zorgen dat de onderneming haar activiteiten kan voortzetten en de middelen die de onderneming nodig heeft met het oog op haar herstel.

2.2.2. Andere toepassingen: het financieel plan als beheersinstrument

Een onderneming/vennootschap kan, volgens de noden van de bijzondere situaties waarmee ze in de loop van haar bestaan wordt geconfronteerd, een beroep moeten doen op een financieel plan. We denken hierbij onder meer aan:

- beslissingen tot investeren in een herstructureringsplan;
- de verovering van nieuwe markten;
- de gewilde of onverwachte groei van haar activiteiten en de noodzaak om haar technische en financiële middelen aan te passen (bv. het seizoengebonden karakter van bepaalde opbrengsten en de gevolgen daarvan op kasbehoeften op korte termijn);
- herstructureringsplannen (het stopzetten van een activiteitssector, delokalisatie, vermindering van de activiteiten, enz.);
- het oppuntstellen van een nieuw onderzoeksprogramma;
- de overdracht van de onderneming in enigerlei vorm;
- enz.

In deze uiteenlopende situaties kan een financieel plan onontbeerlijk zijn, te meer daar de onderneming/vennootschap met het oog op de verwezenlijking van haar doelstellingen vaak een beroep zal moeten doen op extern kapitaal of externe hulp. We denken onder meer aan privé-investeerders, financiële instellingen, openbare en private participatie- en beleggingsinstellingen.

3. HET FINANCIEEL PLAN EN DE ANDERE PROGNOSE-INSTRUMENTEN

Financieel plan: Begripsomschrijving

Het financieel plan kan worden gedefinieerd als een prognose van de te ontwikkelen activiteiten en van de financiële middelen waarover de onderneming/vennootschap daartoe moet beschikken. Het financieel plan vormt bovendien een PERMANENT BEHEERSINSTRUMENT dat wordt gebruikt om de ontwikkeling van de onderneming/vennootschap te volgen, te controleren en te leiden. Dit impliceert dat het plan geregeld moet worden herzien en dat het moet worden aangepast aan de evolutie van de economische en financiële situatie van de onderneming/vennootschap.

Het financieel plan is een beheersinstrument van de onderneming.

3.1. Beheersinstrument gericht op het verleden: de vermogensstroomtabel

De vermogensstroomtabel (of tabel van de herkomst en besteding van de middelen) laat de onderneming toe inzicht te krijgen in de nieuwe middelen waarover zij tijdens een bepaalde referentieperiode heeft beschikt, alsook in de aanwending ervan. De vermogensstroomtabel tracht de wijzigingen, die in de vorige boekhoudkundige periode zijn opgetreden, te verklaren (verklaring gebaseerd op het verleden).

De bestedingen en middelen zijn:

- op de actiefzijde van de balans, de vermogensbestedingen;
- op de passiefzijde, de vermogensoorsprong;
- in de kosten van de resultatenrekening, de bestedingen van activiteiten;
- in de opbrengsten van de resultaten, de oorsprong van de middelen van de activiteiten.

3.2. Beheersinstrument gericht op de toekomst

3.2.1. De cashflowprognose

Het betreft één van de belangrijkste beheersinstrumenten waarbij de prognose doorgaans maandelijks wordt opgemaakt. Dergelijke prognose, die zowel op de boekhouding als op de begroting is gebaseerd, wordt over het algemeen over een jaar opgemaakt.

3.2.2. De begroting

De begroting wordt beschouwd als het geheel van de voorziene kosten en opbrengsten over een boekjaar en kan ook de voorziene uitgaven en ontvangsten bevatten. Het betreft een prognose op korte termijn (1 jaar).

3.2.3. Het financieel plan

Dit is een geheel van geprojecteerde staten opgemaakt op middellange termijn (doorgaans over een periode van 2 tot 5 jaar).

3.2.4. Het strategisch plan

Dit is een document dat een geheel van geprojecteerde staten bevat die identiek zijn aan deze van het financieel plan, maar wordt opgemaakt op middellange en/of lange termijn (doorgaans over een periode van meer dan 5 jaar).

3.2.5. Het ondernemings- of businessplan

Het ondernemingsplan of “businessplan” is een kwalitatieve analyse die de toekomstperspectieven van de onderneming/vennootschap en haar strategie op de middellange termijn uittekent. Aldus kan het financieel plan deel uitmaken van het ondernemings – of “businessplan”.

Het ondernemings- of “businessplan” moet toelaten de grote etappes in het bestaan van de onderneming/vennootschap voor te bereiden. Het strekt ertoe de strategie van de onderneming uit te tekenen en op die manier de bedrijfsleider te helpen bij het formuleren van duidelijke en precieze doelstellingen, alsook met het bijeenbrengen van de middelen die nodig zijn voor de realisatie van het project, met het inschatten van de risico's die inherent zijn aan de voorgenomen activiteit en met het opstellen van een actieplan.

Als extern document vormt het ondernemings- of “businessplan” het sleuteldocument bij de onderhandelingen, inzonderheid inzake het verwerven van de voor de onderneming/vennootschap noodzakelijke financiële middelen.

Het ondernemings- of “businessplan” laat toe om een hele reeks gegevens betreffende de economische en financiële context waarin de onderneming actief zal zijn nader te analyseren. Dit geldt onder meer voor:

- de doelstellingen van het project voor wat betreft de geplande activiteit: beschrijving, noodzakelijke vergunningen, op de sector toepasselijke reglementeringen, belastingplicht inzake de BTW, enz.

- de markt voor wat vraag en aanbod in verband met de producten of diensten en de vooruitzichten terzake betreft, de concurrentiepositie;
- de bevoorrading: keuze van de leveranciers, leveringstermijnen, betalingstermijnen, administratieve formaliteiten, bevoorrading en afzet van de voorraden;
- kredieten en financieringsbehoeften en de wijze waarop deze zullen worden gedekt: vorm van het krediet, bedragen, duur, rentevoeten, gevraagde zekerheden, enz.
- personeelsbehoeften: paritair comité, kosten, opleiding, enz.
- eventuele overheidssubsidies: toekenningstermijn, terugbetalingsvoorwaarden;
- de kwaliteit van het management;
- het marketingplan van het project;
- de organisatie van de productie, de verkoop, de administratieve taken, enz.

Het ondernemings - of businessplan is een beheersinstrument dat voortdurend moet herzien worden. Het is een boordtabel die als leidraad fungeert voor de onderneming/vennootschap bij de ontwikkeling van haar activiteiten.

4. HET FINANCIËEL PLAN EN DE INHOUD ERVAN

4.1. Opmaak van het financieel plan

Het financieel plan is samengesteld uit gegevens die worden aangeleverd door de bedrijfsleiding, m.n.:

- het investeringsprogramma dat moet toelaten om cijfermatig en gespreid in de tijd, het investeringsbeleid van de onderneming te bepalen, met inbegrip van de afschrijvingspolitiek (investeringsbudget);
- verkoopvolumes, fabricatietermijnen, brutomarges en seizoengebonden karakter (commerciële begroting);
- de variabele kosten in verband met elk product en de vaste kosten (exploitatiebudget);
- het beleid inzake de voorraden en de goederen in bewerking;
- het eigen vermogen van de onderneming en de middelen van derden (financieringsbudget);
- het budget van onderzoek en ontwikkeling;
- de betalingstermijnen, zowel voor verkopen als voor aankopen;
- de toepasselijke BTW-tarieven en de periodiciteit van de BTW-aangiften;
- de fiscale impact inzake directe en indirecte belastingen (belastingen in de ruime zin, diverse aftrekken en vrijstellingen, verworpen uitgaven, enz.);
- ontvangen of te ontvangen subsidies;
- de aanvang en de duur van het eerste boekjaar;
- de overgangssituatie vóór de eerste simulatieperiode bij een bestaande onderneming;
- het beleid inzake de resultaatverdeling;
- enz...

4.2. De inhoud van het eigenlijk financieel plan

De opstelling van het financieel plan maakt het mogelijk de door de onderneming vooraf gedefinieerde doelstellingen te concretiseren aan de hand van:

- ONDERNEMINGSBUDGETTEN;
- GEPROJECTEERDE BALANSEN EN RESULTATENREKENINGEN;
- FINANCIËLE ANALYSE (RATIO'S);
- THESAURIEPLANNING (KASPLANNING).

4.2.1. Ondernemingsbudget

Het betreft voornamelijk de volgende budgetten:

- het investeringsbudget: cijfermatige tabel van het beleid van de onderneming op het gebied van de investeringen in ruime zin, nodig om de omzet te realiseren. Dat komt zowel tot uiting bij de vaste activa, zoals immateriële vaste activa (goodwill, licenties, enz.), als bij de materiële en financiële vaste activa. Bovendien moeten ook de voorraden, de vooruitbetalingen, de vorderingen en het klantenkrediet worden in acht genomen;
- het financieringsbudget: becijferde tabel van het financieringsbeleid van de onderneming om de tijdens de opstartfase of de ontwikkelingsfase van de onderneming geplande investeringen te financieren. Beoogd worden enerzijds het eigen vermogen en anderzijds de middelen van derden, waarbij een evenwicht tussen deze twee bestanddelen in acht wordt genomen: ingebrachte kapitalen, het reserveren van behaalde resultaten, fondsen van derden verkregen bij private - of openbare investeerders;
- het exploitatiebudget: samengesteld uit de bedrijfsopbrengsten (omzet en andere opbrengsten), de bedrijfskosten (bevoorrading en handelsgoederen, diverse goederen en diensten, de bezoldigingen en sociale lasten, de afschrijvingen en waardeverminderingen, de overige bedrijfskosten), de financiële opbrengsten, de financiële kosten en de belastingen. Naargelang het geval kan het exploitatiebudget worden uitgesplitst in een verkoopbudget en budgetten inzake bevoorrading, personeelskosten, enz.

4.2.2. De geprojecteerde balansen en resultatenrekeningen

Met de geprojecteerde balansen kan de evolutie van de financiële structuur van de onderneming over de periode waarop het financieel plan betrekking heeft, worden weergegeven. De geprojecteerde resultaten maken het mogelijk de rentabiliteit van de tijdens dezelfde periode ontwikkelde activiteit te bepalen.

4.2.3. De financiële analyse – de ratio's

De ratio's laten toe na te gaan of de verhoudingen van de onderneming evenwichtig zijn. Het zijn belangrijke knippenlijnen en controlemiddelen voor wat de samenhang van de geplande cijfers betreft. De ratio's zijn van verschillende aard:

- structuurratio's: bedrijfskapitaal;
- solvabiliteitsratio's: financiële onafhankelijkheid;
- liquiditeitsratio's: kasbehoeften op korte termijn;
- beheersratio's: analyse van de resultaten;

- rentabiliteitsratio's: rentabiliteit van de belegde kapitalen en het hefboomeffect door de inbreng van extern kapitaal.

Merk op dat de berekening van de rentabiliteitsdrempel een essentieel onderdeel is van elk beheersinstrument en, indien nodig, van andere margeanalyses zoals de vergelijking tussen de gemiddelde en de marginale kosten.

4.2.4. De thesaurieplanning

De thesaurieplanning maakt het mogelijk om per periode de hiervoor opgestelde budgetten en de geprojecteerde balansen en rekeningen van de onderneming/vennootschap te interpreteren in termen van inkomsten en uitgaven.

5. DE IN HET WERKDOSSIER OP TE NEMEN ESSENTIËLE GEGEVENS EN/OF INLICHTINGEN

5.1. De opdracht

Het is wenselijk dat het werkdoossier bepaalde gegevens bevat aan de hand waarvan de draagwijdte van de opdracht kan worden opgemaakt en met name:

- a) een opdrachtbrief met vermelding van de beschrijving van het gevraagde werk en het bedrag van de voor de uitvoering van het werk gevraagde erelonen;
- b) de schriftelijk aan de cliënt gevraagde inlichtingen en/of meegedeelde opmerkingen;
- c) een verklaring vanwege het bestuursorgaan, de leiding van de onderneming of de toekomstige oprichter(s) volgens dewelke de geprojecteerde informatie betreffende de markten - ongeacht of het verkopen, aankopen (bevoorrading, investeringen), personeelskosten of alle wijzigingen daarvan betreft – wel degelijk van het bestuursorgaan, de leiding van de onderneming of de oprichter(s) uitgaat en waarbij deze erken(nen)t in kennis te zijn gesteld van de risico's in verband met de haalbaarheid van het project.

5.2. Identificatie van de bestaande of op te richten onderneming/vennootschap

De beroepsbeoefenaar moet een beschrijving geven van de onderneming/vennootschap:

- naam;
- het maatschappelijk doel van de vennootschap of de vooropgestelde activiteit(en) van de onderneming;
- (bestaande, ontbrekende of te verkrijgen) vergunningen, zowel deze die moeten verkregen worden met het oog op de toegang tot het beroep, als deze die verband houden met de algemene reglementering inzake de bescherming op het werk. Desgevallend een nota over de essentiële deontologische regels om naar een vennootschap over te gaan;
- (voorzien) kapitaal en evolutie van het kapitaal sedert de oprichting van de vennootschap/onderneming;
- ingeval het een vennootschap betreft, de identificeerbare aandeelhouders of voorziene aandeelhouders;
- de identificatie van de leden van het (toekomstig) bestuursorgaan of van de leiding van de onderneming.

5.3. Verzamelen van de cijfergegevens verkregen van het bestuursorgaan, de leiding van de onderneming, of de toekomstige oprichter(s)

De beroepsbeoefenaar moet de cijfergegevens inzamelen die hij nodig acht en die hem door het bestuursorgaan, de leiding van de onderneming, of de toekomstige oprichter(s) zullen worden verstrekt.

5.3.1. Bestaande ondernemingen

- kopie van de geprojecteerde begrotingen, de analytische resultaten, het strategisch plan en van alle andere stukken in verband met toekomstgerichte analyses die bestaan of in het verleden werden opgemaakt;
- kopie van de stukken die melding maken van de markten of marktsegmenten die de onderneming bestrijkt, zowel inzake verkoop, aankoop (bevoorrading, investeringen), als wat de arbeidskrachten betreft.

5.3.2. Op te richten vennootschappen/ondernemingen

- verzamelen van verkregen informatie betreffende de voorziene toegang tot de markten of marktsegmenten door de toekomstige onderneming, zowel wat verkoop, aankoop (bevoorrading, investeringen), als arbeidskrachten aangaat;
- persoonlijke opmerkingen betreffende de samenhang van de verkregen informatie, desgevallend met deze die schriftelijk werd vastgesteld zoals bepaald sub 5.2.;
- door de toekomstige oprichter(s) aangebrachte wijzigingen wegens de haalbaarheid of de niet-haalbaarheid ten gevolge van de opstelling van het financieel plan.

5.4. Werkbladen betreffende het technische gedeelte van het financieel plan

5.4.1. Budgetten

De beroepsbeoefenaar moet een kopie bijhouden van de budgetten en van de eraan aangebrachte wijzigingen met het oog op de transponering ervan naar de geprojecteerde balansen en rekeningen en/of naar de thesaurieplanning.

5.4.2. Geprojecteerde balans en rekeningen

De beroepsbeoefenaar moet een kopie bijhouden van de geprojecteerde balansen en rekeningen en van de, ingevolge de haalbaarheid of de niet-haalbaarheid van het project, eraan aangebrachte wijzigingen, alsook van de wijzigingen ingevolge bijkomende behoeften aan permanent kapitaal en/of het seizoengebonden karakter van de ontvangsten en uitgaven in verband met de exploitatie.

5.4.3. De financiële analyse – de ratio's

Het werkdoosier moet de werkbladen in verband met de financiële analyse bevatten, waarbij de positieve en/of negatieve punten van de verkregen resultaten worden onderstreept. Deze bladen, opgesteld voor elke wijziging van de geprojecteerde balansen en rekeningen, moeten een conclusie bevatten betreffende de haalbaarheid van de verhoging van de permanente middelen (kapitalen), zowel eigen vermogen als externe middelen.

5.4.4. De thesaurieplanning

Het dossier moet ook een kopie van de werkbladen bevatten betreffende de opstelling van de thesaurieplanning in hun elkaar opvolgende versies en van het effect van de voorgestelde situaties op de geprojecteerde balansen en rekeningen en op het financieringsbudget.

5.4.5. Het financieel plan

De beroepsbeoefenaar moet twee exemplaren van het financieel plan bewaren, zoals opgesteld en goedgekeurd door het bestuursorgaan, de leiding van de onderneming, of de toekomstige oprichter(s).

BIJLAGE : JURIDISCHE ASPECTEN MET BETREKKING TOT HET FINANCIIEEL PLAN

1. Heeft het financieel plan betrekking op twee boekjaren of op twee kalenderjaren ?

Het financieel heeft betrekking op twee kalenderjaren⁷.

2. Moet een financieel plan worden opgemaakt voorafgaandelijk aan de oprichting van een burgerlijke vennootschap in de vorm van een handelsvennootschap ?

Het Wetboek van vennootschappen legt de verplichting tot het opmaken van een financieel plan op aan alle vennootschappen met volkomen rechtspersoonlijkheid, en dit zonder een onderscheid te maken naargelang hun burgerlijke of commerciële aard. Strikt genomen zal de oprichting van een burgerlijke vennootschap onder de vorm van een handelsvennootschap dan ook aanleiding geven tot het opmaken van een financieel plan.

Men kan zich evenwel afvragen of het in voorkomend geval opportuun is om een financieel plan op te maken, nu de oprichtersaansprakelijkheid enkel in het gedrang komt ingeval van faillissement van de vennootschap binnen de 3 jaar na haar oprichting. Aangezien een burgerlijke vennootschap in beginsel niet failliet kan worden verklaard, houdt een deel van de rechtsleer⁸ voor dat in voorkomend geval geen financieel plan moet worden opgesteld.

Het voorgaande moet evenwel worden genuanceerd in het licht van het arrest van het Hof van Cassatie van 4 oktober 2001⁹. In dit arrest oordeelde het Hof dat de burgerlijke vennootschap onder de vorm van een handelsvennootschap die in haar statutair doel enkel burgerlijke activiteiten heeft opgenomen, terwijl van meet af aan (bij de oprichting of bij een latere statutenwijziging) de bedoeling van de partijen voorlag om commerciële activiteiten te ontwikkelen, wegens veinzing kan worden failliet verklaard.

3. Moet een financieel plan worden opgemaakt ter gelegenheid van een kapitaalverhoging ?

Overeenkomstig de artikelen 302¹⁰ en 581¹¹ W. Venn. moeten de regels inzake statutenwijziging in acht worden genomen terzake van een beslissing tot kapitaalverhoging. Aangezien deze regels geen verplichting bevatten tot het opmaken van een financieel plan, moet geen financieel plan worden opgemaakt ter gelegenheid van een kapitaalverhoging.

Tot vóór de Wet van 5 december 1984 bestond hierover discussie in de rechtsleer. Het toenmalige artikel 34 G.W.H.V. bepaalde immers dat de regels die gelden voor de oprichting van een vennootschap moeten worden nageleefd ter gelegenheid van een kapitaalverhoging. Aangezien de verplichting tot het opmaken van een financieel plan behoort tot de oprichtingsformaliteiten van een vennootschap, werd door bepaalde auteurs aangenomen dat een financieel plan vereist is in het kader van een kapitaalverhoging. Andere auteurs¹² waren het hier niet mee eens. De Wet van 5 december 1984 heeft een einde gesteld aan deze verdeeldheid door voortaan te verwijzen naar de voorschriften van artikel 29 G.W.H.V. i.p.v. naar de regels terzake van de oprichting van een

⁷ H. MICHEL (ed.), *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique*, Brussel, Bruylant, 1988, 153; P. HAINAUT-HAMENDE en G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société*, Brussel, Larcier, 1994, 127; J.-M. VAN HILLE, *La société anonyme. Aspects juridiques et pratiques*, Brussel, Bruylant, 1999, 35; P. HAINAUT-HAMENDE, "L'article 440 C. Soc.", in *Commentaire systématique du Code des sociétés*, 5.

⁸ F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 193; X., "Heeft een financieel plan bij een burgerlijke vennootschap zin?", *De Venn.* 2001, 5.

⁹ Cass. 4 oktober 2001, *R.W.* 2001-02, 993-995 en *T.B.H.* 2002, 642-650, met noot.

¹⁰ BVBA

¹¹ NV

¹² X. DIEUX, "L'article 29ter des lois coordonnées sur les sociétés commerciales est-il applicable à l'augmentation du capital social ?", *Rev. Prat. Soc.* 1980, (245) 255.

vennootschap. Alle auteurs¹³ zijn het er dan ook over eens dat geen financieel plan moet worden opgesteld naar aanleiding van een kapitaalverhoging.

Evenwel kan het vanuit economisch oogpunt aangewezen zijn om in voorkomend geval een financieel plan op te maken¹⁴. Het spreekt immers voor zich dat de beslissing om te investeren in een vennootschap (middels een kapitaalverhoging) gepaard moet gaan met een voorafgaandelijk onderzoek dat enkel kan worden geconcretiseerd aan de hand van een financieel plan.

4. Moet een financieel plan worden opgemaakt ter gelegenheid van een fusie/splitsing door oprichting ?

Volgens het Wetboek van vennootschappen zou de fusie of splitsing door oprichting van (een) nieuwe vennootschap(pen) in beginsel aanleiding geven tot het opstellen van een financieel plan.

Dit volgt uitdrukkelijk uit de artikelen 705¹⁵ en 742¹⁶ W. Venn. Enerzijds geven deze bepalingen aan dat de oprichting van de nieuwe vennootschap in voorkomend geval moet beantwoorden aan alle voorwaarden die door het Wetboek van vennootschappen voor de gekozen vennootschapsvorm worden gesteld. Anderzijds geven deze bepalingen een opsomming van de oprichtingsverplichtingen die niet moeten worden nageleefd terzake van een fusie of splitsing door oprichting van (een) nieuwe vennootschap(pen). Aangezien de verplichting tot het opstellen van een financieel plan niet voorkomt in deze opsomming, zou in beginsel nog steeds een financieel plan vereist zijn naar aanleiding van de fusie of splitsing door oprichting van (een) nieuwe vennootschap(pen).

Toch menen bepaalde auteurs¹⁷ dat in voorkomend geval geen financieel plan moet worden opgesteld. Dit op grond van de hiernavolgende overwegingen:

- Het financieel plan wordt opgemaakt door de oprichters om zich te beschermen tegen de gevolgen van een faillissement ingeval van onderkapitalisatie van de vennootschap. Een vennootschap die ontstaat uit een fusie of een splitsing kan echter onmogelijk werken met een ontoereikend kapitaal, als men de veiligheidsmaatregelen in acht neemt die de wetgever terzake heeft ingevoerd¹⁸: de uitvoerige verslaggeving¹⁹ biedt op zich reeds voldoende waarborgen zodat een bijkomend financieel plan overbodig zal zijn²⁰;

¹³ J.-M. VAN HILLE, *La société anonyme. Aspects juridiques et pratiques*, Brussel, Bruylant, 1990, 82, nr. 162; P. HAINAUT-HAMENDE et G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. Tome I. La constitution de la société*, Brussel, Larcier, 1994, 128, nr. 84 ; F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A., o.c.*, 192; P. HAINAUT-HAMENDE, "Article 440 C. soc.", 30 juni 2003, dans *Commentaire systématique du Code des sociétés*, 6, nr. 12.

¹⁴ G. HONORE, "Het financieel plan", *Pacioli* 2000, afl. 81, 3: Deze auteur raadt aan het oorspronkelijk financieel plan aan te passen ingeval van een kapitaalverhoging binnen de 3 jaar na de oprichting van de vennootschap.

¹⁵ fusie door oprichting van een nieuwe vennootschap

¹⁶ splitsing door oprichting van nieuwe vennootschappen

¹⁷ T. TILQUIN, *Traité des fusions et scissions*, Brussel, Kluwer Editions Juridiques Belgique, 1993, 233-234; F. BOUCKAERT en L. WEYTS, "Opbouw van de akte houdende fusie en splitsing", in JAN RONSE INSTITUUT (ed.), *De nieuwe fusiewetgeving 1993: vennootschapsrechtelijke en fiscaalrechtelijke aspecten*, Kalmthout, Biblo, 1994, 203-204; F. BOUCKAERT, "Fusies, splitsingen en overdrachten onder algemene titel", in JAN RONSE INSTITUUT (ed.), *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, Kalmthout, Biblo, 1999, 701; J. VAN BAEL, "Herstructurering, fusies en splitsingen", in sem. IBR-KFBN, *Revisoren en notarissen: de synergieën optimaliseren*, 18 oktober 2002, 10; C. VAN SANTVLIET, "Verslag", in JAN RONSE INSTITUUT (ed.), *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht, o.c.*, 727; Ph. ERNST en J. VERSTRAELEN, *Reorganisatie van vennootschappen. Fusie, (partiële) splitsing, inbreng van bedrijfstak of van algemeenheid*, Mechelen, ced.samsom, 2002, 94; P. HAINAUT-HAMENDE, "Article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.

¹⁸ F. BOUCKAERT en L. WEYTS, 203-204; T. TILQUIN, *o.c.*, 234; C. VAN SANTVLIET, *l.c.*, 727.

¹⁹ o.a. de verplichting voor de raad van bestuur om een omstandig verslag op te maken waarin de stand van het vermogen van de betrokken vennootschappen wordt uiteengezet en waarin de verrichting vanuit juridisch en economisch oogpunt moet worden toegelicht en verantwoord.

²⁰ F. BOUCKAERT en L. WEYTS, *l.c.*, 203-204; T. TILQUIN, *o.c.*, 234; C. VAN SANTVLIET, *o.c.*, 727; P. HAINAUT-HAMENDE, "Article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.

- Het beginsel van de continuïteit verzet zich ertegen dat men de nieuwe vennootschappen zou beschouwen als vennootschappen die pas bij de fusie of bij de oprichting zouden van start gaan²¹;
- Het valt moeilijk in te zien dat het kapitaal van de nieuw op te richten vennootschap(pen) (in een financieel plan) moet worden verantwoord, nu dit reeds eerder werd verantwoord²² en bovendien niet vrij kan worden gekozen²³. Op basis van de boekhoudkundige continuïteit worden de verschillende bestanddelen van het eigen vermogen immers opgenomen in de boekhouding van de overnemende vennootschap tegen de waarde waarvoor zij in de boekhouding van de overgenomen vennootschap voorkwamen²⁴;
- Men kan zich afvragen wie in voorkomend geval als oprichter met de opmaak van een financieel plan zal worden belast. Volgens bepaalde auteurs²⁵ kan dit alleszins niet te beurt vallen aan de aandeelhouders die niet aanwezig waren of die hebben tegengestemd op de algemene vergadering die over de oprichting van de vennootschap heeft beslist, noch aan de bestuurders²⁶ aangezien de wet dit niet heeft voorzien.

In dit verband moet er eveneens op worden gewezen dat noch de Derde Richtlijn (fusies)²⁷, noch de Zesde Richtlijn (splitsingen)²⁸ een bepaling bevatten inzake het al dan niet opmaken van een financieel plan.

Omwille van het fiscaal risico dat de vennootschapswetgeving hierdoor niet wordt nageleefd²⁹, valt het evenwel aan te raden om in voorkomend geval toch een financieel plan op te maken.

²¹ F. BOUCKAERT en L. WEYTS, *l.c.*, 204; J. VAN BAEL, *l.c.*, 10.

²² T. TILQUIN, *o.c.*, 234; J.M. NELISSEN GRADE, "Rechtshandelingen die leiden tot een fusie", in JAN RONSE INSTITUUT (ed.), *De nieuwe fusiewetgeving 1993: vennootschapsrechtelijke en fiscaalrechtelijke aspecten*, *o.c.*, 83; P. HAINAUT-HAMENDE, "Article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.

²³ C. VAN SANTVLIET, *l.c.*, 727.

²⁴ *Ibid.*, 727.

²⁵ Th. TILQUIN, *Traité des fusions et des scissions*, Brussel, Kluwer, 1993, 236-237, nr. 333; F. BOUCKAERT, *l.c.*, 701; Ph. ERNST en J. VERSTRAELEN, *o.c.*, 93-94.

²⁶ Zie contra: P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", in *FLI Working Paper Series* (<http://www.law.rug.ac.be/fli/WP/WPindex.html>), 6, nr. 10: Deze auteurs zijn van mening dat de oprichtersaansprakelijkheid in voorkomend geval ten laste moet worden gelegd van de bestuurders van de overgenomen c.q. gesplitste vennootschappen. Het zijn immers de bestuurders die de beslissingsvorming wezenlijk sturen.

²⁷ Derde Richtlijn 78/855/EEG van de Raad van 9 oktober 1978 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g), van het Verdrag betreffende fusies van naamloze vennootschappen.

²⁸ Zesde Richtlijn 82/891/EEG van de Raad van 17 december 1982 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g), van het Verdrag betreffende splitsingen van naamloze vennootschappen.

²⁹ Zie artikel 211 W.I.B. '92

5. Moet een financieel plan worden opgemaakt ter gelegenheid van een partiële splitsing ?

De partiële splitsing is een "met een splitsing gelijkgestelde verrichting"³⁰, waarop de regels van de gewone splitsing zoveel als mogelijk van toepassing zijn³¹.

Strikt genomen zal derhalve, op grond van artikel 742 W. Venn., een financieel plan moet worden opgemaakt ter gelegenheid van een partiële splitsing door oprichting van een nieuwe vennootschap.

Men zou evenwel kunnen poneren dat de argumenten in de rechtsleer (terzake van de gewone fusie en splitsing) ter verdediging van de stelling dat in voorkomend geval geen financieel plan moet worden opgemaakt³², ook gelden voor de partiële splitsing. Toch dringt zich in dit verband enige nuancering op. Waar het bij een gewone fusie of splitsing onmogelijk is om "oprichters" aan te duiden³³, is dit niet het geval bij de partiële splitsing. Enerzijds blijft de splitsende vennootschap bestaan, zodat deze eventueel als oprichter zou kunnen worden aangemerkt. Anderzijds kunnen de aandeelhouders van de partieel gesplitste vennootschap worden beschouwd als oprichters, aangezien zij rechtstreeks aandelen verkrijgen in de nieuw opgerichte vennootschap³⁴. Het voorgaande brengt bepaalde auteurs³⁵ er dan ook toe te stellen dat in het kader van een partiële splitsing door oprichting van een nieuwe vennootschap wel een financieel plan moet worden opgemaakt.

De gemengde Commissie Bijzondere Opdrachten IAB – IBR is van mening dat op dit vlak de nodige voorzichtigheid aan de dag moet worden gelegd.

Het valt aan te raden om een financieel plan op te maken ter gelegenheid van een partiële splitsing door oprichting van een nieuwe vennootschap.

³⁰ zie artikel 677 W. Venn.

³¹ F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 1042; J.J. COUTURIER, "De "partiële splitsing" belastingvrij", *A.F.T.* 2001, afl. 10, 367-370; Ph. ERNST en J. VERSTRAELEN, *Reorganisatie van vennootschappen. Fusie, (partiële) splitsing, inbreng van bedrijfstak of van algemeenheid*, Mechelen, ced.samsom, 2002, 468; J. VERSTRAELEN en I. VAN DE WOESTEYNE, "De volledig belastingvrije partiële splitsing in de inkomstenbelastingen", *T.F.R.* 2002, 393; H. DE WULF, "Partiële splitsing", *Acc&Bedr* 2002, afl. 4, 8 en 11-12; W. VANDENBERGHE, "Partiële splitsing. Waarom nog splitsen als men kan partieel splitsen?", *T.F.R.* 2002, 243.

³² Zie supra, nr.

³³ Zie supra

³⁴ Volgens P. COUSSEMENT en M. TISON verdient deze benadering de voorkeur, zie P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", 7, nr. 11.

³⁵ P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", in *FLI Working Paper Series* (<http://www.law.rug.ac.be/fli/WP/WPindex.html>), 6-7, nr. 11.

6. Wordt het niet opmaken van een financieel plan, in de gevallen waarin dit is verplicht, gesanctioneerd ?

De wetgever heeft niet voorzien in een specifieke sanctie wegens het ontbreken van een financieel plan. Wel kan de afwezigheid van een financieel plan een bezwarende omstandigheid uitmaken ingeval de aansprakelijkheid van de oprichters wordt weerhouden bij faillissement binnen de 3 jaar na de oprichting van de vennootschap. In voorkomend geval moet het financieel plan de rechter immers toelaten na te gaan of, gelet op de concrete omstandigheden, het kapitaal gedurende de eerste twee oprichtingsjaren toereikend was voor de normale uitoefening van het bedrijf.³⁶

7. Welke is de aansprakelijkheid van de notaris in het kader van het financieel plan ?

Het financieel plan wordt ondertekend door alle **oprichters**, die er derhalve in eerste instantie de verantwoordelijkheid voor dragen³⁷. Zij zijn immers de auteurs van het financieel plan.

Met betrekking tot de rol van de **notaris** terzake van het financieel plan, geeft het Wetboek van vennootschappen³⁸ enkel aan dat de oprichters een financieel plan *overhandigen* aan de optredende notaris, die het vervolgens *bewaart*. Het financieel plan wordt, ingeval de oprichtersaansprakelijkheid in het gedrang komt, door de notaris, op verzoek van de rechter-commissaris of van de procureur des Konings, *aan de rechtbank overgelegd*³⁹. Op het eerste gezicht werd aan de notaris derhalve enkel een formele rol toebedeeld.

Toch moet in dit verband worden gewezen op de adviesfunctie⁴⁰ die de notaris heeft ten aanzien van de verschijners bij de oprichtingsakte⁴¹. Hij zal de oprichters moeten wijzen op het belang van een financieel plan⁴², alsook op de eventuele kennelijke onvolkomenheden die een hem voorgelegd financieel plan vertoont⁴³. Eveneens zal hij de partijen moeten wijzen op de gevolgen die een slecht opgesteld financieel plan met zich mee kan brengen⁴⁴.

³⁶ M. DALLE, "Wat het financieel plan niet is", *A.J.T.* 1994-95, (172) 173, noot onder Gent 5 oktober 1994; M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng. Rechten en plichten van vennoten*, Kalmthout, Biblo, 1995, 194, nr. 254; F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A., o.c.*, 193.

³⁷ H. MICHEL, *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique*, Brussel, Bruylant, 1988, 154; F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 193; X., *Liber Amicorum Marcel Verschelden, o.c.*, 228; P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", Financial Law Institute, Working Paper Series, afl. 2003/6, 31, nr. 68; J.F. GOFFIN, *Responsabilités des dirigeants de sociétés*, Brussel, Larcier, 2004, 55.

³⁸ Artikel 440 W. Venn. (NV); artikel 215 W. Venn. (BVBA); artikel 391 W. Venn. (CVBA); artikel 657 W. Venn. (Comm.VA)

³⁹ Artikel 229, 5° W. Venn. (BVBA); artikel 405, 5° W. Venn. (CVBA); artikel 456, 4° W. Venn. (NV); artikel 657 W. Venn. (Comm.VA)

⁴⁰ Artikel 9, §1, lid 4 Wet op het notarisambt (Ventôsewet)

⁴¹ R. DE VALKENEER, "Le notaire et son devoir de conseil", *Rev. Not. B.* 2002, 374; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.

⁴² Kh. 30 maart 1999, *R.J.S.C.* 2001, (186) 189; C. VANHALEWYN, "Le plan financier et la responsabilité civile notariale", *Rev. not. b.* 1982, 9; P. HAINAUT-HAMENDE et G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société, o.c.*, 129; H. MICHEL (Ed.), *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique*, Brussel, Bruylant, 1988, 156; X., *Liber Amicorum Marcel Verschelden, o.c.*, 228; P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *l.c.*, 31, nr. 68; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.

⁴³ Kh. Charleroi 30 maart 1999, *J.L.M.B.* 2000, (278) 282; *Rev. Not. B.* 2002, (367) 370-371; P. HAINAUT-HAMENDE et G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société, o.c.*, 130; X., "Le rôle et les responsabilités du notaire dans l'établissement du plan financier", noot onder Kh. Charleroi 30 maart 1999, *Recueil annuel de jurisprudence en droit des sociétés commerciales* 2001, 190; J.F. GOFFIN, *Responsabilités des dirigeants de sociétés, o.c.*, 56.

⁴⁴ C. VANHALEWYN, *l.c.*, 10; X., *Liber Amicorum Marcel Verschelden, o.c.*, 228; H. MICHEL (Ed.), *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique*, Brussel, Bruylant, 1988, 156; P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *l.c.*, 31, nr. 68; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.

Volgens bepaalde auteurs doet de notaris er best aan⁴⁵ zijn ambt te weigeren - of moet⁴⁶ deze zijn ambt weigeren - indien geen financieel plan werd neergelegd of indien het na formele controle inhoudelijk duidelijk waardeloos blijkt te zijn. Andere auteurs⁴⁷ stellen dan weer dat de notaris niet mag weigeren het financieel plan in ontvangst te nemen en de oprichtingsakte te verlijden wanneer de oprichters voet bij stuk houden. In ieder geval valt het aan te raden dat de notaris, wanneer hij vaststelt dat er geen of een gebrekkig financieel plan voorhanden is, een door de oprichters ondertekend attest laat opmaken waarin deze verklaren door de notaris op de hoogte te zijn gesteld van diens negatief advies en van de gevolgen die een gebrekkig financieel plan kunnen meebrengen⁴⁸.

De notaris gaat in ieder geval na of het financieel plan betrekking heeft op twee kalenderjaren (en niet op twee boekjaren), of het blijkt geeft van de activiteiten die worden vooropgesteld voor de eerste twee jaren, en of het ondertekend werd door de oprichters en door hen alleen⁴⁹.

Bij het vaststellen van de aansprakelijkheid van de notaris, moet rekening worden gehouden met het feit dat de oprichters reeds beroep hebben gedaan op een accountant of een erkend boekhouder(-fiscalist) met het oog op het opmaken van een financieel plan. In voorkomend geval zal de aansprakelijkheid van de notaris minder zwaar worden beoordeeld, en is er een gedeelde aansprakelijkheid tussen de accountant/erkend boekhouder(-fiscalist) en de notaris.⁵⁰

8. Kan de accountant of de erkend boekhouder(-fiscalist) aansprakelijk worden gesteld in het kader van het opstellen van een financieel plan ?

Het financieel plan wordt ondertekend door alle **oprichters**, die er derhalve in eerste instantie de verantwoordelijkheid voor dragen⁵¹. Zij zijn immers de auteurs van het financieel plan.

Niettemin kunnen de oprichters steeds beroep doen op een **accountant** of een **erkend boekhouder(-fiscalist)** met het oog op het verlenen van bijstand bij het opmaken van het financieel plan. De Voorbereidende Werkzaamheden⁵² bij de Wet van 4 augustus 1978 raden dit zelfs aan.

⁴⁵ M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A.. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng. Rechten en plichten van vennoten*, Kalmthout, Biblo, 1995, 193, nr. 252.

⁴⁶ J. HAUSTRAETE, "Het financieel plan: wie is verantwoordelijk ?", *Pacioli* 30 september 2000, afl. 83, 4; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.

⁴⁷ P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", *l.c.*, 31, nr. 68.

⁴⁸ Kh. Charleroi 30 maart 1999, *Rev. Not. B.* 2002, (367) 370; P. HAINAUT-HAMENDE et G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société, o.c.*, 130; M. WYCKAERT, *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A.. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng. Rechten en plichten van vennoten*, Kalmthout, Biblo, 1995, 193, nr. 252; F. BOUCKAERT, *Notarieel Vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 193.

⁴⁹ P. HAINAUT-HAMENDE et G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes. La constitution de la société, o.c.*, 130; J. HAUSTRAETE, *l.c.*, 4; P. HAINAUT-HAMENDE, "l'article 440 C. soc.", *l.c.*, 8.

⁵⁰ X., "Le rôle et les responsabilités du notaire dans l'établissement du plan financier", *R.J.D.S.* 2001, 190; R. DE VALKENEER, "Le notaire et son devoir de conseil", *Rev. Not. B.* 2002, 375.

⁵¹ H. MICHEL, *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique*, Brussel, Bruylant, 1988, 154; F. BOUCKAERT, *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 193; X., *Liber Amicorum Marcel Verschelden, o.c.*, 228; P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid", Financial Law Institute, Working Paper Series, afl. 2003/6, 31, nr. 68; J.F. GOFFIN, *Responsabilités des dirigeants de sociétés*, Brussel, Larcier, 2004, 55.

⁵² Verslag Vernimmen, *Parl. St. Senaat 1977-1978*, nr. 415/2, 143.

De taak van de accountant of de erkende boekhouder(-fiscalist) bestaat erin de nodige inlichtingen te verstrekken aangaande het opstellen van het financieel plan. Hij kan eventueel een ontwerp-financieel plan opmaken, doch dit zal duidelijk melding maken van de verplichtingen en de niet-aansprakelijkheid van de beroepsbeoefenaar. In geen geval mag de beroepsbeoefenaar het financieel plan zelf ondertekenen. De accountant of de erkende boekhouder(-fiscalist) kan enkel handelen op basis van de hem door de oprichters meegedeelde informatie. Hij is niet in staat de meegedeelde informatie grondig te toetsen, en kan bijgevolg geen aansprakelijkheid oplopen voor de schade die door verkeerde en/of onvolledige informatie zou veroorzaakt kunnen worden.⁵³

De accountant of de erkende boekhouder(-fiscalist) die tekort komt aan zijn professionele verplichtingen, kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld.

⁵³ B. VERSCHULDEN, “Het financieel plan”, in *Liber Amicorum Marcel Verschelden*, Diegem, ced.samsom, 2001, 221-222.

BIBLIOGRAFIE

WETGEVING

Circulaire CIN 1978/ 18, p. 8

Circulaire nr. 40/78 van de Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, dd. 2.10.1978, punt 9.

Parl. St. Senaat 1977-78, nr. 415/2.

Parl. St. Senaat 1977-1978, nr. 415/2, p. 147.

RECHTSPRAAK

Bergen 26 november 1998, *R.J.S.C.* 2000, 185-187, met noot.

Kh. Charleroi 30 maart 1999, *J.L.M.B.* 2000, 278-283; *R.J.S.C.* 2001, 186-190, met noot; *Rev. Not. B.* 2002, 367-375, met noot R. DE VALKENEER.

Luik 14 november 2000, *J.L.M.B.* 2002, 1341-1350, met noot.

Luik 4 april 2000, *J.L.M.B.* 2002, 820-827.

Bergen 23 oktober 2001, *Rev. Not. B.* 2002, 372-375, met noot R. DE VALKENEER.

RECHTSLITERATUUR

a. Boeken

BOUCKAERT, F., *Notarieel vennootschapsrecht N.V. en B.V.B.A.*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 1162 p.

CAYPHAS, M. et LEDOUX, J-L., *Le rôle du notaire dans la vie des entreprises*, Cahier des mercredi de la comptabilité, Bruxelles, Ordre des Experts-Comptables et Comptables Brevetés de Belgique, 1990.

COLLEYE, J., "Le Plan Financier", Bruxelles, *Ordre des Experts-Comptables et Comptables Brevetés de Belgique*.

DELVAUX, G., *Plan Financier. Rôle du professionnel comptable dans l'élaboration du plan financier*, Brussel, Editions comptabilité et Productivité, 2002, 63 p.

GOFFIN, J.-F., *Responsabilités des dirigeants de sociétés*, Brussel, Larcier, 2004, 505 p.

HAINAUT-HAMENDE, P. en RAUCQ, G., *Les sociétés anonymes. Tôme 1. La constitution de la société*, Brussel, Larcier, 1994, 399 p.

MELIN, A.E., MONJOIE, F., OLIVIER, H., QUINTART, A., ROBERT, F., SERON, J., SNYERS d'ATTENHOVEN, G., VAN DER STEEN, J., VAN LAETHEM, E., WATTEYNE, A., *Het Financieel Plan*, Brussel, CBNCR, 1981, afl. 3, 37p.

MICHEL, H. (ed.), *La S.P.R.L. unipersonnelle. Approche théorique et pratique*, Brussel, Bruylant, 1988, 689 p.

TILQUIN, Th., *Traité des fusions et des scissions*, Brussel, Kluwer Editions Juridiques Belgique, 1993, 659 p.

VAN HILLE, J.-M., *La société anonyme. Aspects juridiques et pratiques*, Brussel, Bruylant, 1999, 866 p.

VAN HULLE, A. en VAN HULLE, K., *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen België, 1996, 875 p.

WYCKAERT, M., *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A. Vermogens- en kapitaalvorming door inbreng. Rechten en plichten van vennoten*, Kalmthout, Biblo, 1995, 803 p.

X., *Business plan. Guide pratique pour élaborer votre projet d'entreprise*, februari 1994, G-Business, Générale de Banque.

b. Bijdragen in tijdschriften

Bull. Crédoc, November 1978/I, p. 3, nr. 9 en volgende.

BERGHMANS, J. "Rédaction d'un plan financier quelques indications pratiques", *Construction*, nr. 15 (14 april 1989).

CLAES, M., "Le plan financier", *Revue Belge de la Comptabilité* 1983, afl. 2, 54-62

DE VALKENEER, R., "Le notaire et son devoir de conseil", *Rev. Not. B.* 2002, 373-375.

DIEUX, X., "L'article 29ter des lois coordonnées sur les sociétés commerciales est-il applicable à l'augmentation du capital social?", *R.P.S.* 1980, 245-256.

DU FAUX, L., "Le plan financier, controverse s'agit-il d'un véritable acte de dépôt?", *Notarius* 1978, afl. 14, 336-338.

DU FAUX, L., "Le plan financier, quelques précisions", *Notarius* 1978, afl. 17, 402-403.

DU FAUX, L., "Une nouvelle formalité lors d'une constitution d'une S.A. ou d'une SPRL", *Notarius* 1978, afl. 14, 336-337.

HAUSTRAETE, J., "Het financieel plan (1)", *Pacioli* 2000, afl. 81, 1-12.

JANSSENS, C., "Aspects juridiques et techniques du plan financier", *Revue belge de la comptabilité* 1999, afl. 1, 3-28.

JANSSENS, C., "Le budget", in *Guide pratique des ASBL*, Kluwer, 2003, 176 p.

JANSSENS, C., "Les flux financiers : Analyse en vue de l'élaboration d'un budget de trésorerie dans le cadre d'un plan financier ou d'une comptabilité avec enregistrement simultané et digraphique des comptes et des articles budgétaires", *Revue belge de la comptabilité* 2001, afl. 1, 3-76.

NAESSEN, E., "Financieel plan", *Acc. Bedr. (M)* 1982, afl. 6, 1 en 3.

TAYMANS, J-F., "Nos responsabilités et le plan financier", partie I, *Notarius* 1978, afl. 17, 351.

VAN HALEWYN, C., "Le plan financier et la responsabilité civile notariale", *Rev. Not. B.* 1982, 6-10.

VAN WEMMEL, J., DE LEENHEER, J., SMITT, H., JOOS, H., VERMEIREN, D., BOGAERT, W., COENEN, A., DE KEGEL, R., FRANQUET, R., KRIKILION, W., GELOEN, G., MEYSSEN, H., STOCKMAN, B., VANMEEL, H., "Financieel Plan", *De Belgische Accountant* 1991, afl. 2.

VANHORENBEECK, W., "Het Financieel Plan", *R.W.* 1978-79, 1453-1465.

X., "Le rôle et les responsabilités du notaire dans l'établissement du plan financier", *R.J.S.C.* 2001, 190.

WATHELET, P., “Nos responsabilités et le plan financier”, partie II, *Notarius* 1978, afl. 17, 351.

c. Verzamelwerken

DABIN, L., “Les conditions de la limitation de la responsabilité et l'avenir des Sociétés de personnes à responsabilité limitée”, in *Liber Amicorum Baron Jean Van Houtte*, Brussel, Elsevier-Sequoia, 1975, 219-244.

HAINAUT-HAMENDE, P., “L'article 440 C. Soc.”, in *Commentaire systématique du Code des Sociétés*, Editions kluwer, 30 juni 2003, 1-9.

VERSCHELDEN, B., “Het financieel plan”, in *Liber Amicorum Marcel Verschelden*, Diegem, Ced.samsom, 2001, 221-229.

X., “Financieel plan bij oprichting van een vennootschap”, in KFBN (ed.), *Verslagen en debatten van het Comité voor Studie en Wetgeving*, Brussel, 1980, 44-58.

d. Seminars

DELVAUX, G., AMEPECE ASBL, Namen, seminarie van 18 mei 1987 over het financieel plan.

|